

AZ EGYSZERI ÖNKÉNTES - EGY NEMZETKÖZI KUTATÁS EREDMÉNYEI

PERPÉK ÉVA¹

Compion, Sara – Meijs, Lucas – Cnaan, Ram A. – Krasnopolskaya, Irina – von Schnurbein, Georg – Abu-Rumman, Samir (2022). Repeat and non-returning volunteers: The promise of episodic events for volunteer recruitment and retention. *Voluntas*, 33, pp. 472–482.

DOI: <https://doi.org/10.53585/OnkSzem.2022.4.125-129>

BEVEZETÉS – A TANULMÁNY TÉMÁJA ÉS CÉLJAI

Tanulmányukban Compion és szerzőtársai a szakirodalom és a korábbi kutatási eredmények áttekintése után két hiányterületre mutatnak rá. Az egyik az, hogy eddig jellemzően nem végeztek kutatást arról, hogy mekkora arányban válnak az egy eseményre bevonódott epizodikus önkéntesek aktívabb önkéntesekké. A másik pedig az, hogy az ebbéli szándékok mennyiben valósulnak meg és válnak tetté, azaz az önkéntesség valóban realizálódik-e? Nem, vagy alig rendelkezünk továbbá adatokkal azokról, akik csak egy alkalom erejéig voltak önkéntesek. A szerzők ez utóbbi téma vizsgálatára fókuszáltak.

Témaválasztásukat azzal indokolták, hogy míg a korábbi kutatások az ismétlődő önkéntességre koncentráltak, addig kevés figyelem irányult azokra az epizodikus önkéntesekre, akik egy egyszeri bevonódás után nem folytatták önkéntességüket a későbbiekben. Vizsgálatuk relevanciáját az adta, hogy világszerte egyre népszerűbbek az olyan egyszeri vagy rövid távú önkéntes tevékenységek, rendezvények, mint például a szemétszedés, a jótekonysági futás, a különböző fesztiválok vagy éppen a gyűjtési akciók. Az ilyen események epizodikusak, alkalmiak és csak rövid elkötelezettséget igényelnek a részt

¹ Perpék Éva (PhD) szociológus-közgazdász, tudományos munkatárs, Társadalomtudományi Kutatóközpont MTA Kiváló Kutatóhely.

vevő önkéntesektől (Hustinx et al. 2008; Macduff 2005). Az önkéntesek a tevékenységbe való bekapcsolódás után távozhatnak (Cnaan et al. 2022), nem kell hosszan az eseményt szervező csoporthoz tartozniuk és elköteleződniük.

Compion és szerzőtársai cikkükben a vissza nem térő, azaz az egyszeri és a visszatérő, más szóval alkalmi önkénteseket hasonlítják össze feltárva azokat a jellemzőket, amelyek a két epizodikus önkéntes csoportot megkülönböztetik egymástól.

Kutatási kérdéseiket a következőképp fogalmazták meg:

- Míg a legtöbb epizodikus önkéntes azt tervezi, hogy tevékenységét folytatja a jövőben, egyesek miért csak egy alkalomra aktivizálódnak?
- A visszatérő és a vissza nem térő önkénteseket mennyiben jellemzik más szociodemográfiai tulajdonságok vagy önkéntes tapasztalatok?

Egyetérthetünk a szerzőkkel abban, hogy e kérdések megválaszolása fontos adalékokkal szolgálhat az önkéntességre való készség és képesség (volunteerability, lásd Haski-Leventhal et al. 2018) megértésében és magyarázatában.

A kutatás erőssége, hogy eredményei egy nagymintás nemzetközi felmérésen alapszanak, amely felmérés 19 ország 9772 epizodikus önkéntese körében készült. Az önkéntesség bázis éve 2017 vagy 2018 volt a surveyben. A vissza nem térő, egyszeri önkéntesek almintája 725 főből állt.

Az egyváltozós adatelemzésen túl a szerzők logisztikus regressziót alkalmaztak a különbségek megragadására. A modell függő változója a „nem-önkénteskedés” volt. Ezt a kérdőívben azzal az állítással mérték, hogy az illető nem fog többé a (közel) jövőben önkéntes tevékenységet végezni. A logisztikus regressziós modellbe magyarázó változóként a *motivációt* (altruista, utilitarista, társas), az *egyedül* (versus csoporttal, családdal, barátokkal) történő részvételt, a korábbi önkéntes *tapasztalatot* és az *elégedettséget* (általános tapasztalat, a szolgáltatás minősége, a feladat testhezállósága) vonták be. Kontrollváltozóként a kort, az iskolai végzettséget, a nemet, a családi állapotot és a gazdasági aktivitást használták.

EREDMÉNYEK ÉS KÖVETKEZTETÉSEK

A nemzetközi adatokon nyugvó eredmények azt mutatják, hogy az alkalmi önkéntesek igen alacsony aránya, alig 7 százaléka nem akart a jövőben újra önkéntes tevékenységet végezni. A

megkérdezettek döntő többsége tehát tervezte az önkéntesség folytatását. A visszatérő és vissza nem térő (egyszeri) önkéntesek összehasonlításából az derült ki a kutatás során, hogy

- az először önkéntes,
- a fiatalabb korcsoporthoz tartozó,
- a valamivel kevésbé iskolázott, és
- az önállóan (nem családi, baráti közösségben vagy egyéb csoportban) résztvevő önkéntesek nagyobb valószínűséggel számoltak be arról, hogy nem hajlandók az ismételt önkéntes aktivitásra.

Az eredmények szerint az egyszeri önkéntesek azt jelezték, hogy az adott eseményen *kevésbé kielégítő tapasztalatokat* szereztek, noha – kontrainditív adatként – jellemzőbb volt rájuk az *altruista* motiváció. A szerzők az Omoto és Snyder (2002) által kidolgozott önkéntesség folyamatelméletéhez (Volunteer Process Model) illeszkedve több fontos tanulságot fogalmaztak meg az epizodikus önkéntességről.

Először is megállapították, hogy a motivációk önmagukban nem magyarázzák meg az ismétlődő önkéntességet, ahhoz további előfeltételek is szükségesek. Az altruista motivációk például ellenőztönözői az ismételt önkéntességnek, mivel nehezen egyeztethetők össze azokkal a tipikus önkéntes menedzsment gyakorlatokkal, amelyek az elismerésre vagy egyéb jutalmakra apellálnak. Továbbá, az altruista indíttatásúak már egyetlen esemény során kielégíthetik azt az igényüket, hogy jót tegyenek (Compion et al. 2022:479). Ellenben azok, akiket egy konkrét cél vagy társas motivációk vezérelnek, nagyobb eséllyel lesznek újra önkéntesek.

Másodszor, rámutattak arra is, hogy az egyszeri önkéntesség során a társadalmi, közösségi beágyazottságot (social embeddedness) sem érdemes túlértékelni. A már meglévő közösségek (klubok, vallási közösségek, munkahelyi programok) bár hatékonyan hívhatják és motiválhatják önkéntességre azokat, akiknek még nincsenek ilyen tapasztalataik, de az egyének egyetlen eseményre akár egyedül, társak nélkül is bevon(z)hatók.

A *harmadik* lényeges következtetése a szerzőknek, hogy az eseményeken (fesztiválok, jótékonysági akciók stb.) végzett önkéntes tevékenység ígéretes eszköz egy közösség önkéntesség potenciáljának fejlesztésére. A rendezvények kapuként szolgálhatnak és alkalmasak arra, hogy új szereplők váljanak alkalmi önkéntesekké. Az eredmények szerint

ugyanis az új önkéntesek körében igen magas volt azok aránya, akik a jövőben újra részt vennének önkéntes aktivitásban.

AJÁNLÁS

A tanulmány végkövetkeztetését mind az önkéntesség elméleti, mind gyakorlati szakembereinek érdemes fontolóra venni. Eszerint az önkéntességet – különös tekintettel az ismétlődő önkéntességre – több faktor együttállása határozza meg: ezek a motivációk, a társadalmi, közösségi beágyazottság és a korábbi önkéntes tapasztalatok. Ezen belül véleményünk szerint kiemelt jelentősége van annak, hogy az önkéntes akciók értelmes és értékes célokat tűzzenek ki, valamint az első önkéntes tapasztalat valóban pozitív és megismétlésre érdemes legyen.

IRODALOM

- Almog-Bar, Michal – Ashkenazi-Anor, Mayrav – Hersberger-Langloh, Sophie E. et al. (2022): Age is but a number? An exploration of age differences in episodic volunteering. *Voluntas*, 33., 483–496. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11266-022-00491-6>
- Cnaan, Ram A. – Meijs, Lucas – Brudney, Jeffrey L. – Hersberger-Langloh, Sophie – Okada, Aya – Abu-Rumman, Samir (2022): You thought that this would be easy? Seeking an understanding of episodic volunteering. *Voluntas*, 33., pp. 415–427. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00329-7>
- Compion, Sara – Meijs, Lucas – Cnaan, Ram A. – Krasnopolskaya, Irina – von Schnurbein, Georg – Abu-Rumman, Samir (2022): Repeat and non-returning volunteers: The promise of episodic events for volunteer recruitment and retention. *Voluntas*, 33, pp. 472–482. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11266-022-00452-z>
- Compion, Sara – Cnaan, Ram A. – Brudney, Jeffrey L. et al. (2022): ‘Young, Fun, and Free:’ Episodic Volunteers in Ghana, South Africa, and Tanzania. *Voluntas*, 33, pp. 443–458. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00324-y>
- Haski-Leventhal, Debbie – Meijs, Lucas C.P.M. – Lockstone-Binney, Leonie – Holmes, Kirsten – Oppenheimer, Melanie (2018): Measuring volunteerability and the capacity to volunteer among non-volunteers: Implications for social policy. *Social Policy Administration*, 52(5) pp. 1139–1167. DOI: <https://doi.org/10.1111/spol.12342>
- Hersberger-Langloh, Sophie E. – von Schnurbein, Georg – Kang, Chulhee et al. (2022): For the Love of Art? Episodic Volunteering at Cultural Events. *Voluntas*, 33, pp. 428–442. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00392-0>
- Hustinx, Lesley – Haski-Leventhal, Debbie – Handy, Femida (2008): One of a kind? Comparing episodic and regular volunteers at the Philadelphia Ronald McDonald House. *International Journal of Volunteer Administration*, 25(3) pp. 50–65.
- Macduff, Nancy (2005): Societal changes and the rise of the episodic volunteer. In: Brudney, Jeffrey L. (ed.): *Emerging areas of volunteering: ARNOVA Occasional paper series*. University of Georgia, 1(2) pp. 51–64.

- Okada, Aya – Ishida, Yu – Yamauchi, Naoto et al. (2022): Episodic Volunteering in Sport Events: A Seven-Country Analysis. *Voluntas* 33, pp. 459–471. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00428-5>
- Omoto, Allen M. – Snyder, Mark (2002): Considerations of community: The context and process of volunteerism. *American Behavioral Scientist*, 45(5) pp. 846-867.
- Sills, David L. (1957/1980): *The volunteers, means and ends in a national organization*. Glencoe, IL: Free Press.